

Že dáme EU víc peněz? To byla chyba

Rozdíl mezi Macronem a německou vládou je, že on ví, co chce v Evropě dosáhnout. Říct, že dáme víc peněz do rozpočtu, a nevědět, co se s nimi stane, to není žádná koncepce, míní profesor **Clemens Fuest**, který vede Institut pro ekonomický výzkum v Mnichově (Ifo).

ROBERT SCHUSTER

LN Nová německá vláda vznikala dlouho. Co od ní lze očekávat z ekonomického hlediska?

Určitě nárůst veřejných výdajů. V nejbližší budoucnosti poroste i daňová zátěž. Bude se rozdávat hodně peněz různým zájmovým skupinám. Ale naopak některé výsady a výhody, které jsou nepodstatné, zůstaly zachovány. Příkladem mohou být dotace pro novinová vydavatelství. Celkově, abych to shrnul, se jedná o typický vládní program pro stát, jemuž se ekonomicky daří, a proto se snaží rozdělovat všemi směry.

Za největší chybu, kterou nový kabinet udělal, považuji, že okamžitě oznámil připravenost platit víc do unijního rozpočtu. Mělo se nejprve diskutovat o úkolech EU, jestli například některé dnešní výdaje jsou ještě adekvátní a jestli by se nedaly využít jinak. A teprve pak, kdyby se zjistilo, že je zapotřebí víc peněz, se mělo říct, že všichni musí svůj příspěvek zvýšit. Každá vláda má povinnost nakládat s penězi od daňových poplatníků pečlivě. Hned ale prohlásit „My budeme platit víc!“ tomu neodpovídá.

LN Nebyla to cena za to, aby vláda vůbec mohla vzniknout?

Řekl bych, že je znát, že se daly dohromady dvě velmi slabé strany, které ztratily ve volbách, čili křesťanství (CDU) a sociální demokraté (SPD). Ještě je zajímavé, že vyhlášením referenda, jež rozhodlo o vzniku koalice, SPD zatlačila na CDU a ta pak souhlasila. Takže teď máme politiku v duchu „rohu hojnosti“.

LN Vláda se hodně zaklíná nutností zajistit společenskou soudržnost. To je na tom Německo tak zle?

Rozdávání peněz systémem zhradní konve, kdy dáte všem stejně, sociální soudržnost neposílí. Pouze to povede k tomu, že až nastane příští krize, budou všechny tyto dárky zase odebrány, což vyvolá značné problémy. Úkolem politiků je hospodařit udržitelně, a to se tu neděje. Nehledě na to, že sumy, jež budou v některých sektorech nově vynaloženy, jsou hodně malé, takže stejně nemožou v reálu nic změnit. Například nový stavební dětský příspěvek využijí rodiny, které jsou na tom již beztak dobře, že si mohou dovolit pořídit si vlastní bydlení i bez takovéto podpory. Většina z těch opatření znamená přerozdělování z pravé kapsy do levé a situaci s bydlením to moc nezmění.

Chybí mi nějaký prioritní cíl, koncepce, jak by mělo Německo reagovat na zostřený konkurenční tlak například v podobě nejnovější americké daňové reformy.

LN Kritizoval jste ochotu Berlína platit víc do unijního roz-

počtu. Co říkáte na plány francouzského prezidenta Emmanuela Macrona na reformu EU?

Rozdíl mezi ním a naší vládou je, že Macron má jasnou představu, čeho chce v Evropě dosáhnout. Prohlásit, že dáme víc peněz do rozpočtu a nevíme, co se s nimi stane, nepředstavuje žádnou koncepci. Je dobré, že Berlín vyslal do Paříže signál, že chce spolupracovat. To, co zatím Francouzi navrhli, je velmi otevřené, málo specifikované a nedá se ještě zcela jasně odhadnout, jakým směrem by se to mohlo vydat.

Některé nápady nepovažuji za dobré, například zřízení evropského ministra financí – myslím, že tímto směrem bychom se neměli vydávat. Hlavně proto, že očekávání od někoho takového by byla velmi různorodá. Na jihu Evropy by očekávali, že bude organizovat transfery, na severu by po něm zase chtěli, aby zajišťoval rozpočtovou disciplínu. Přitom by nemohl ani jedno, ani druhé, protože by k tomu neměl demokratickou legitimitu. Není také zapotřebí permanentní investiční rozpočet. Pokud vůbec, tak potřebujeme rozpočet, který dokáže pomoci zemím, jež se dostaly do problémů. Investice, které jsou zapotřebí, dokážou státy financovat samy, k tomu Unii nepotřebují. Musí se jednat o taková opatření, aby eurozóně skutečně pomohla.

LN Němcům bylo v minulosti vytýkáno, že krize řeší úsporami a pak mají na svědomí vysokou nezaměstnanost v některých částech Evropy. Znamená ochota platit víc do rozpočtu odklon o této dosavadní politiky?

Pokud by tomu tak bylo, byla by to velká chyba. Německo nemůže financovat rozpočty ostatních členských států a také to nechce. Tím akorát vzbuzuje nespokojenost a očekávání. Výtky na adresu Německa, že diktuje ostatním jejich rozpočtovou politiku, pouze odvádí pozornost od vlastního selhání v těchto státech. My nemáme možnost komukoli něco diktovat, protože tlak na politiku úspor přišel od trhů, nikoli z Německa. Trhy přece nechtěly půjčovat Řekům nové peníze. Naopak unijní i německá intervence tlak na škrtly snížily.

LN Je podle vás řecká krize již překonána?

Doufám v to, ale nejsem si úplně jistý. To závisí na tom, co bude dělat řecká vláda a jak se celkově vyvine tamní hospodářství. V eurozóně je v současné době patrné hospodářské oživení. Řecké dluhy prošly restrukturalizací, takže výsledkem jsou nízké úroky. Řecko má všechny předpoklady, aby se dalo ekonomicky dohromady. Avšak podaří se to pouze tehdy, pokud budou Atény prosazovat politiku, jež přinese dobré podmínky pro investory, aby vytvářeli nová pracovní místa. Jakmile se to podaří, může řecká krize skončit.

LN Hodně se v minulých týdnech spekulovalo, jak zareagují trhy na výsledky voleb v Itálii a porážku strany, která prosazovala reformy. Nic se ale nestalo. Znamená to, že si již zvykly na tamní situaci?

Nezapomínejme, že Evropská centrální banka (ECB) dala kapitálovým trhům signál, že i kdyby Itálie nebyla schopná splácet dlu-

Německý profesor ekonomie Clemens Fuest FOTO MAFRA - FRANTIŠEK VLČEK

hy, zaplatí je ECB a tím pádem i evropská daňová poplatníci. To je samozřejmě špatně, ale trhy to dokázaly uklidnit. Počítají také s tím, že Hnutí pěti hvězd nebo Liga Severu by vstupem do vlády změnila svou politiku. Šéf Ligy Matteo Salvini stále prohlašuje, že podle jeho názoru je správná pouze taková finanční politika, jež jde přesně opačným směrem, než k čemu se Italové v Bruselu zavázali. Pokud by to chtěl uvést do praxe, tak by bylo v sázce další členství Itálie v eurozóně. Euro nemůže přežít, pokud členské země budou uskutečňovat pravý opak toho, co slíbily.

LN Na druhé straně Atlantiku byla nedávno uvalena cla na dovoz oceli a hliníku. Skončila tím era volného trhu a nastává nové protekcionistické období?

Ekonomické trendy neprobíhají lineárně a čas od času dochází i k vychýlením opačným směrem. Já jsem stále ještě přesvědčen o tom, že něco takového teď

zažíváme, ale že se nejedná o nějakou trvalou změnu. Myslím si, že globalizace bude pokračovat, protože výhody mezinárodní dělby práce jsou natolik velké, že se nakonec prosadí.

LN Nebude to však globalizace v čínském režimu?

Je pravda, že vliv Evropanů ve světě klesá, ale pořád je ještě dost významný. A do jaké míry to bude mít čínský ráz, bude záviset na Evropanech. Je zapotřebí trvat ve vztahu k Číně daleko víc na oboustrannosti. Pokud chtějí čínské firmy nakupovat společnosti v Evropě, mělo by to být možné pouze tehdy, pokud i Číňané otevřou svůj trh. V Číně neexistuje jasná dělící linie mezi státem a ekonomikou, což zkruskuje fungování hospodářské soutěže. Rostoucí vliv Číny ukazuje, jak moc důležité je, aby Evropa nepřestávala spolupracovat s USA, aby ve věci stanovení ferozích pravidel pro světový obchod a volný trh postupovaly koordinovaně.